

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: центр заочної форми навчання

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри _____
(підпис)

д. е. н. проф. Баранова В.Г.

“ ____ ” _____ 20__ року

Дипломна робота

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»

з теми:

«Місцеві бюджети в економічній системі держави»

Виконав студент 6 курсу, групи М-6

Спеціальності: 8.03050801 «Фінанси і кредит»

Кеменчежи Дар'я Сергіївна

Керівник: к. е. н., доц. Васютинська Л. А.

Рецензент: д. е. н. Мартієнко А.І.

ОДЕСА - 2015 рік

АНОТАЦІЯ

на дипломну роботу Кем'яченжи Дар'ї Сергіївни
«Місцеві бюджети в економічній системі держави»
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня
спеціаліста за програмою
«Державні і муніципальні фінанси»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2015 рік

Дипломна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процес забезпечення фінансовими ресурсами місцевих бюджетів та їх використання в економічній системі.

У роботі розкрито теоретичні засади функціонування місцевих бюджетів, здійснено діагностику місцевих бюджетів України та шляхів їх вдосконалення в контексті економічного зростання.

У ході дослідження використовувалися такі методи: емпіричний, діалектичний та логічний методи, статистичний, методи динамічних порівнянь та графічного зображення кількісних величин, групування та математичного моделювання.

Зроблено аналіз основних показників структури і динаміки доходів місцевих бюджетів, моніторинг видатків, узагальнено зарубіжний досвід реформування місцевих бюджетів у бюджетну практику в Україні.

Пропонуються основні напрями удосконалення місцевих бюджетів, зокрема: розробити заходи щодо пріоритетної державної підтримки економіки та територій, розмежування видаткові повноваження між рівнями бюджетної системи, забезпечити фінансування інвестиційних програм, запровадити інструменти оцінки регіональних цільових програм.

Ключові слова: місцеві бюджети; доходи та видатки місцевих бюджетів; міжбюджетні трансферти; податки; економічна система.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....	7
1.1. Генезис місцевих бюджетів.....	7
1.2. Соціально-економічна сутність місцевих бюджетів.....	12
1.3. Самоврядування як основа функціонування місцевих бюджетів..	28
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА СТАНУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ.....	34
2.1. Проблематика та практика формування доходів місцевих бюджетів.....	34
2.2. Моніторинг видатків місцевих бюджетів.....	55
2.3. Основні тенденції розвитку міжбюджетних відносин.....	66
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	77
3.1 Імплементация зарубіжного досвіду реформування місцевих бюджетів у бюджетну практику в Україні.....	77
3.2. Бюджетна децентралізація як чинник сталого економічного розвитку регіонів.....	92
3.3. Важелі активізації інвестиційної складової місцевих бюджетів.....	103
ВИСНОВКИ.....	111
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	117

ВСТУП

З огляду на сучасні тенденції інтеграції України в європейський простір особливої уваги набувають проблеми, які пов'язані із забезпеченням макроекономічної стабільності. В умовах нестабільної економічної і політичної ситуації в країні актуалізується проблематика фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування. В контексті зазначеного місцеві бюджети виступають важливим елементом системи державного регулювання економіки.

На сучасному етапі економічного розвитку України спостерігається залежність місцевих органів від фінансування «центром», що розвиває утриманські настрої на місцях та гальмує проведення економічних реформ в Україні.

Враховуючи той факт, що місцеві бюджети є вагомим чинником економічного зростання, основними проблемами їхнього функціонування є формування достатньої фінансової бази, що потребує вдосконалення ресурсного забезпечення місцевого і економічного розвитку; запровадження механізму зацікавленості органів місцевого самоврядування у розбудові інноваційної економіки; збалансування соціально-економічного розвитку територій та ін.

Розв'язанням окреслених проблем перемалися у своїх працях такі вітчизняні науковці, як К. М. Бліщук, Л. М. Зайцева, О.П. Кириленко, В.І. Кравченко, О.Я. Лирик, І.О. Луніна, В.М. Опарін, Н.А. Ширкевич, О.О. Чечуліна, С.І. Юрій та ін.

Зазначені питання набули свого загострення в сучасний період реформування економіки в Україні, що пов'язано із стрімкістю проведення реформ. Тому виникла необхідність у переосмисленні теоретичних положень та продовженні практичних досліджень.

Віддаючи належне науковим напрацюванням окресленої проблематики, варто зазначити, що існує низка проблем, які потребують свого негайного вирішення, серед них недостатньо дослідженими є питання щодо розвитку місцевих бюджетів за умов економічного зростання, зокрема, імплементації зарубіжного досвіду реформування місцевих бюджетів у бюджетну практику в

України; вдосконалення механізму фінансової децентралізації; забезпечення активізації інвестиційної складової місцевих бюджетів.

Метою дослідження є науково-теоретичне обґрунтування теоретичних засад формування та використання місцевих бюджетів, а також розробка шляхів їх вдосконалення в контексті економічного зростання.

Вказана мета обумовлює вирішення таких завдань:

- дослідити генезис місцевих бюджетів; розкрити соціально-економічну сутність місцевих бюджетів;
- обґрунтувати змістовність самоврядування як основи функціонування місцевих бюджетів;
- окреслити проблематику та проаналізувати практику формування доходів місцевих бюджетів;
- провести моніторинг видатків місцевих бюджетів;
- визначити основні тенденції розвитку міжбюджетних відносин;
- імплементувати зарубіжний досвід реформування місцевих бюджетів у бюджетну практику в Україні;
- розробити пропозиції щодо розвитку децентралізації як чинника сталого економічного розвитку регіонів; визначити важелі активізації інвестиційної складової місцевих бюджетів.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення фінансовими ресурсами місцевих бюджетів та їх використання в економічній системі.

Предметом дослідження є економічні відносини з приводу формування, розподілу та використання місцевих бюджетів.

Інформаційну базу дослідження складають законодавчі та нормативно-правові акти з питань фінансів, бюджету, оподаткування; звітні дані Міністерства фінансів України і Державного казначейства України; статистичні матеріали Державного комітету статистики України; аналітичні матеріали групи фіскального аналізу при Комітеті Верховної Ради України з питань бюджету; матеріали, опубліковані в рамках Програми сприяння парламенту України.

Для виконання поставлених задач використовувалися діалектичний, емпіричний та логічний методи наукового пізнання при дослідженні сутності місцевих бюджетів, статистичні методи для здійснення моніторингу та виявлення основних тенденції розвитку місцевих бюджетів, зокрема: методи динамічних порівнянь та графічного зображення кількісних величин, групування та математичного моделювання.

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Обсяг основного змісту роботи складає 123 сторінки, містить 30 рисунків та 13 таблиць. Список використаних джерел складається зі 89 найменувань на 9 сторінках.

ВИСНОВКИ

Результатом дипломної роботи є теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, що виявляється в обґрунтуванні теоретичних засад розвитку місцевих бюджетів, дослідженні проблематики та практики формування і використання місцевих бюджетів у ринкових умовах, а також визначенні шляхів реформування місцевих бюджетів. Це дозволило сформулювати низку висновків теоретичного та науково-практичного характеру, які відображають вирішення завдань дипломної роботи відповідно до поставленої мети:

1. На основі дослідження генезису місцевих бюджетів можна зробити висновок, що місцеві бюджети пройшли тривалий шлях розвитку, протягом якого відбувались зміни в їх побудові відповідно до діючого на той час суспільно-економічного ладу та устрою держави. У своєму розвитку фінансово-бюджетні відносини переживали періоди як централізації влади і відповідно бюджетних відносин, так і розвитку місцевого самоврядування.

2. Місцеві бюджети - це фонди фінансових ресурсів, призначені для реалізації завдань і функцій, що покладаються на органи самоврядування. Як складова бюджетної системи держави і основа фінансової бази діяльності органів самоврядування місцеві бюджети забезпечують необхідними грошовими засобами фінансування заходів економічного і соціального розвитку, що здійснюються органами влади і управління на відповідній території. Через місцеві бюджети складаються певні фінансові взаємовідносини органів самоврядування практично з усіма підприємствами, установами, що розташовані на їх території, і населенням даної території у зв'язку з мобілізацією й витрачанням коштів цих бюджетів. Між місцевими бюджетами різних рівнів, а також між цими бюджетами і державним бюджетом виникають фінансові відносини з приводу перерозподілу фінансових ресурсів для забезпечення ефективного функціонування кожного бюджету. Тому особливістю місцевих бюджетів є те, що вони відображають певну чітко обмежену

частину грошових відносин, які функціонують на окремій території. Визначальними складовими місцевих бюджетів є доходи і видатки.

3. Зміна економічної системи держави та ринкові трансформації суспільства передбачають відновлення і зміцнення інституту місцевого самоврядування як найважливішої підвалини демократії, забезпечення його реальної матеріально-фінансової незалежності. Принципи місцевого самоврядування визначаються Європейською Хартією місцевого самоврядування. Хартія узагальнює та визначає загально визначені в Європі принципи здійснення демократії на місцевому рівні та зобов'язує сторони застосовувати основні правила, які гарантують політичні, адміністративну та фінансову незалежність органів місцевого самоврядування.

4. Аналіз структури і динаміки місцевих бюджетів показав, що існує низька проблем пов'язаних з доходами місцевих бюджетів, а саме:

- існування істотних протиріч в нормативно-законодавчій базі, що регулює формування і використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів;

- надмірна централізація управління місцевими бюджетами та відсутність чіткого розподілу компетенції щодо вирішення конкретних завдань між центральними органами влади і органами регіонального та місцевого самоврядування;

- неякісне бюджетне планування на центральному рівні;

- слабка власна фінансова база та значна залежність від офіційних трансфертів, що надаються з Державного бюджету України;

- негативними факторами, що впливають на динаміку надходжень від місцевих податків і зборів до місцевих бюджетів України є зниження темпів соціально-економічного розвитку країни, загострення інфляційних процесів, девальвація національної валюти, що спостерігалися останнім часом у державі.

На основі результатів проведеного дослідження у роботі відзначено недостатню забезпеченість повноважень органів місцевого самоврядування власними доходами.

5. Необхідними умовами стабільності бюджетної системи є відповідність видаткових зобов'язань повноваженням і функціям державної та місцевої влади й оптимальний розподіл бюджетних ресурсів для фінансування таких функцій.

Нині практично по кожному з показників, які тією чи іншою мірою відображають стан соціально-економічного розвитку регіонів України, спостерігаються істотні міжрегіональні відмінності, при наявності значних відмінностей у можливостях та потенціалі регіонів бідніші з них не можуть конкурувати з іншими за право розміщення підприємств на своїй території. За таких умов навряд чи може бути сформована належна (тобто потужна та розгалужена) соціальна інфраструктура, що, як відомо, є основою для забезпечення рівних можливостей для розвитку кожного регіону.

Дисбаланс між дохідною і видатковою частинами бюджетів пояснюється також і тим, що в сучасних умовах відбуваються два протилежних процеси: перший – це спад виробництва, що призводить до скорочення дохідної частини місцевих бюджетів, при неконтрольованому рості заробітної плати, що негативно впливає на грошово - кредитну систему, посилює інфляційні процеси та сприяє зростанню ринкових цін, а другий – необхідність збільшення видатків на соціальні програми при обмеженості бюджетних асигнувань для їх фінансування.

Результати аналізу фінансування видатків місцевих бюджетів в Україні дають підстави констатувати:

- видатки місцевих бюджетів в абсолютних сумах мають тенденцію до зростання, причиною чого насамперед є зростання рівня оплати праці та інфляція;
- зростання обсягів видатків місцевих бюджетів на соціальну сферу, соціальний захист та соціальне забезпечення, житлово-комунальне господарство свідчить про виражену соціальну спрямованість місцевих бюджетів. Однак реальна бюджетна забезпеченість соціальної функції держави та органів місцевого самоврядування значно не покращилась;
- послаблюється інвестиційна складова місцевих бюджетів;

– обсяг видатків місцевих бюджетів на економічну діяльність хоча й зростає, однак частка таких видатків у структурі видатків місцевих бюджетів зменшується або не змінюється, що може негативно відобразитись на соціально-економічному розвитку адміністративних територій.

Вирішення перелічених проблем, на наш погляд, можливе за умови реформування бюджетних відносин на місцевому рівні шляхом зміни пріоритетів бюджетної політики, що, в свою чергу, вплине на структуру видатків місцевих бюджетів.

6. Аналіз міжбюджетних трансфертів свідчить про зростання залежності місцевих бюджетів України від міжбюджетних трансфертів. Міжбюджетні трансферти, що передаються з державного бюджету виступають стабільним джерелом наповнення місцевих бюджетів. найбільшу питому вагу в структурі міжбюджетних трансфертів займають дотації вирівнювання

7. На основі дослідження особливостей формування доходів місцевих бюджетів в європейських країнах пропонується впровадження наступних змін у практику акумулювання надходжень до регіональних бюджетів з метою підвищення фінансової автономії місцевих органів влади, а саме: збільшення фіскальної ролі місцевих податків та зборів, зміщення акценту з оподаткування доходів на оподаткування майна, зростання неподаткових надходжень, що пов'язані з діяльністю муніципальної влади, розширення практики застосування муніципальних запозичень.

Впровадження в Україні складових системи формування доходів місцевих бюджетів, апробованих у практиці країн – членів Європейського Союзу, надасть можливість забезпечити оптимізацію бюджетних відносин з урахуванням специфічних потреб фінансування соціально-економічного розвитку територіально-адміністративних одиниць та успіх трансформаційних перетворень в економіці країни.

8. Аналіз впливу бюджетної децентралізації на розвиток регіону показав, що питання бюджетної децентралізації виходять на перший план, оскільки саме

вона є однією з базових умов незалежної та ефективної діяльності органів місцевої влади. Хоча в Україні бюджетна децентралізація тільки почала запроваджуватися і тому має низьку проблем, які треба вирішувати.

9. Незважаючи на законодавчо-затверджений інвестиційно-інноваційний тип розвитку економіки України залишається невизначеним питання пріоритетних напрямків інвестицій. Бюджетне інвестування це завжди вибір між направленням коштів у соціальну сферу, або підтримка реального сектору економіки, її конкурентоспроможності. Разом з тим, гостро стоїть питання і загальної величини таких інвестицій, як відображення рівня втручання держави у економічні процеси. Фактично мінімізуються важливі економічні важелі впливу держави на реальний сектор економіки.

Проведене дослідження дозволило висунути низку пропозицій щодо удосконалення функціонування місцевих бюджетів та їх вплив на економічний розвиток регіону. Зокрема, пропонується:

- розробити заходи щодо пріоритетної державної підтримки економіки тих територій, перспективи розвитку яких залежать від стану певної або певних галузей, що надасть можливість попередити падіння виробництва і створити умови для подальшого економічного зростання;
- розробити заходи щодо розмежування видаткових повноважень між рівнями бюджетної системи з метою зниження залежності бюджетів нижчого рівня від бюджетів вищого рівня;
- переглянути політику надання централізованої державної підтримки регіонам з огляду на мотивування органів місцевого самоврядування до здійснення економічних перетворень;
- запровадити механізм стимулювання економічного розвитку депресивних територій, використовуючи кредитний інструментарій та гранди;
- удосконалити методичні підходи щодо функціонування механізму середньострокового бюджетного планування та прогнозування з огляду на вимоги програмно-цільового методу;

- забезпечити фінансування інвестиційних програм або проектів, які реалізуються на місцевому рівні шляхом диверсифікації внутрішніх джерел, а саме: випуску цінних паперів, здешевлення кредитів, розвитку методів державно-приватного партнерства;
- запровадити інструменти оцінки регіональних цільових програм для спрямовування бюджетних інвестицій згідно з пріоритетами розвитку певної території, що підвищить ефективність використання бюджетних коштів за рахунок перерозподільчого ефекту;
- здійснювати планування інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування з розподілом відповідного фінансового забезпечення у середньостроковій перспективі з метою повної реалізації бюджетних програм у перспективі;
- розробити інструментарій щодо стимулювання самозайнятості фізичних осіб та суб'єктів малого підприємництва на депресивних територіях шляхом державної фінансової підтримки започаткування їхнього бізнесу з метою збільшення робочих місць та забезпечення економічного зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаров М.Я. Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України : в 6 т. / редкол. : Азаров М. Я. (голова) [та ін.]. – К. : НДФІ, 2004. Т. 5 : Реформування міжбюджетних відносин і зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування. – 2014
2. Андрейченко О. Нові підходи до формування дохідної бази місцевих бюджетів // Економіст. – 2008.- № 11.
3. Андрощук Г. О. Инновационная политика Германии: стратегия высоких технологий / Г. О. Андрощук // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право) : наук. журнал. – Вип. 1–2. – К. : Книжкове видавництво НАУ, 2009.
4. Бабаєв В. М. Сучасні політичні практики країн Європи: досвід для формування регіональної політики в Україні // Державне будівництво. – 2006. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeBu/2006-1/doc/5/01.pdf>
5. Балацький Є. О. Місцеві бюджети як визначальна ланка місцевих фінансів / Є. О. Балацький // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. – Серія Економіка. – 2010. – Том XI.
6. Большенко С. Ф. Особливості формування місцевих бюджетів в європейських країнах [Електронний ресурс] / С. Ф. Большенко, Н. И. Никифорова. – Режим доступу http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vcpi/TPtEV/2009_6/6_2009/3_Bolchenko_dr.pdf.
7. Бондарук Т.Г. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування та можливості його застосування в Україні. К.- 2014
8. Британська Н.Н, Пасічник В.В.,Хозінська І.С. Роль місцевих бюджетів в економічному розвитку адміністративно- територіальних одиниць.-К.-2010
9. Будяченко А.С. Історичні аспекти еволюції бюджетної системи України// Фінанси України. 2002р.- № 6.

10. Бюджетне забезпечення територіальних громад України: тенденції останніх років // Галузевий моніторинг №9 / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://dialogueauc.org.ua>

11. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Постанова ВРУ від 21 червня 2001 року № 2542-III. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2542-14>.

12. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 (зі змінами та доповненнями). – [Електронний ресурс]. – rada.gov.ua.

13. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2014 рік. Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua>

14. Василик О. Д. Бюджетна система України / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.

15. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник / О.Д. Василик. — КНУ ім. Шевченка — К.:НІОС, 2003.

16. Васютин Ю. С. Местное самоуправление в зарубежных странах : [учеб. пособие] / Ю. С. Васютин, Н. А. Емельянов. – М. ; Тула : Гриф, 1998. – 153 с.

17. Вишневський В.П. Оподаткування нерухомості: теорія та зарубіжний досвід / Вишневський В.П., Економічні науки Вісник Хмельницького національного університету 2010, № 6, Т. 4 351 Чекіна В.Д. // Фінанси України. – 2014. – № 11.

18. Власюк Н.І., Мединська Т.В., Мельник М.І. Місцеві фінанси: Навчальний посібник / Н.І. Власюк, Т.В. Мединська, М.І. Мельник. – К.: Алерта

19. Воротилова Н. Н. Управление инвестициями / Н. Н. Воротилова. – М. : Дашков и Ко, 2009.

20. Гончаров, С. М. Тлумачний словник економіста / С. М. Гончаров, Н. Б. Кушнір, С. М. Тимошенко. – Рівне: НУВГП, 2008.

21. Дем'яненко Т.В. Правове регулювання бюджетних повноважень як категорії фінансової діяльності органів місцевого самоврядування України / Т.В.Дем'яненко //Підприємництво, господарство і право - 2010.-№1.

22. Державна казначейська служби України - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.
23. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
24. Дегтяр А. О. Гончаренко М. В. Принципи управління бюджетними інвестиціями. – Київ, 2009.
25. Довідка про виконання місцевих бюджетів за січень-жовтень 2015 року
26. Долженко І.І. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні.-К.2015
27. Европейская региональная политика: источник вдохновения для стран, которые не входят в ЕС.[Электронный ресурс]. – Режим доступа:http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_ru.pdf
28. Європейська Хартія про місцеве самоврядування// Медіаполіс. - № 1-2 - 1996.-С.56- 59; Декларація щодо регіоналізму в Європі Асамблеї Європейських регіонів від 4 грудня 1996р.[Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://www.a-e-r.org/fileadmin/user_upload/PressComm/Publications/DeclarationRegionalism/DRUKRAINE.pdf.
29. Європейської комісії (Євростат) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat>
30. Закон України «Про державний бюджет України на 2015 рік» 28.12.2014 № 80-VIII
31. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 № 280/97-ВР
32. Зарубіжний досвід організації роботи місцевої влади : монографія / [за ред. П. В. Ворони]. – Полтава : ПолНТУ, 2009. – 288 с
33. Затоцька Т.Г. Бюджетні інвестиції в реальний та людський капітал як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток країни Наукові праці НДФІ № 42 2008 рік с. 87

34. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України: Навчальний посібник / В.І. Кравченко. — К.: Товариство «Знання» 1999.
35. Кремень, О. І. Фінанси [Текст] : навчальний посібник / О. І. Кремень. — К. : Центр учбової літератури, 2012
36. Крупка М. І. Роль податку з доходів фізичних осіб у формуванні фінансових ресурсів України / М. І. Крупка, О. Т. Замасло // Становлення доктрини фінансової системи України : моногр. / за ред. С. І. Юрія, О. М. Десятнюк. — Тернопіль : Екон. думка, 2008.
37. Кузьмін О. Є. Фінансова складова в розвитку й функціонуванні національної інноваційної системи / О. Є. Кузьмін, І. М. Шотік // Фінанси України. — 2009
38. Кутафин О. Е. Муниципальное право Российской Федерации / О. Е. Кутафин, В. И. Фадеев. — М. : Юристъ, 1997. — 311 с.
39. Луніна І. О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності : шлях до ефективної бюджетної системи / І. О. Луніна // Фінанси України. — 2010. — № 9
40. Макконнелл К.Р, Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2 т.: Пер. с англ. 14-го изд. Т.І. — М.: Инфра-М, 2003. с. 97
41. Макогон В. Методологічні аспекти формування доходів місцевих бюджетів [Електронний ресурс] / Макогон В. — Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>. — 19.04.2013.
42. Малярчук А. Зарубіжний досвід формування місцевих бюджетів / А. Малярчук // Вісник ТАНГ. — 2012. — № 1.
43. Меджитова Р.Ш. Державні механізми бюджетного регулювання / Р.Ш. Меджитова // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского Серия «Экономика и управление». Том 23 (62). 2010 г
44. Местное самоуправление в зарубежных странах. Информационный обзор / [под. ред. Н. П. Медведева]. — М. : Юрид. лит-ра, 1994. — 78 с.

45. Методологічні засади комплексного розвитку і розміщення продуктивних сил регіонів / Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фащевський М.І. та ін. – К.: РВПС України НАН України, 2008
46. Міністерство доходів і зборів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://minrd.gov.ua>
47. Міністерство Фінансів України. Електронний ресурс. – режим доступу: www.minfin.gov.ua
48. Місцеве самоврядування: світовий та український досвід - К:Знання, 2007.
49. Місцеві фінанси / за ред. О. П. Кириленко. – К. : Знання, 2013.
50. Модернізація місцевих фінансів України в умовах економічних і соціальних трансформацій: монографія / за ред. О. П. Кириленко. – Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2008
51. Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №4/2013
52. Музика О.А. Доходи місцевих бюджетів за українським законодавством: Монографія. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/2011_34/statti/4_2.htm
53. Музика-Стефанчук О. Місцеві бюджети в зарубіжних країнах / О. Музика-Стефанчук // Юридичний вісник України. – 2012
54. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / [М.Я. Азаров, В.А. Копилов, Л.К. Воронова та ін.]; за заг. ред. М.Я. Азарова. – К.: НДФІ, 2006.
55. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: в 3 т. / Кол. авторів [заг. редакція М. Я Азарова]. – К. : Міністерство фінансів України, Національний університет ДПС України, 2010.
56. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nisss.gov.ua/articles/1800/>

57. Ніколаєва О.М Місцеві податки і збори в світлі прийняття Податкового кодексу України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://archive.nbu.gov.ua>.

58. Ніколаєва О.М. Взаємодія місцевих органів виконавчої та представницької влади в реалізації бюджетних відносин: Автореф. дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.04 / Донецький держ. ун-т управління — Донецьк, 2005

59. Огонь Ц.І. Доходи місцевих бюджетів та напрями їх реструктуризації / Ц.І. Огонь // Фінанси України. — 2006. — № 5. — С. 3 – 11

60. Осадчук С.В. Бюджетна децентралізація: стан і перспективи / С.В. Осадчук // Теорія та практика державного управління. Вип.(22)/2008 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2008-3/index.html>

61. Пасічник, Ю. В. Бюджетна система України [Текст] : навчальний посібник / Ю. В. Пасічник – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008

62. Пономаренко, В. С. Методологічні аспекти стратегічного управління інвестиційними процесами [Текст] / В. С. Пономаренко // Фінанси України. – 2012

63. Попель Л.А Вісник Хмельницького національного університету № 2, 2011 рік., С – 205-209.

64. Потенціал України та його реалізація: спільний аналітичний звіт Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України та національного банку України (2008 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icps.kiev.ua>.

65. Пояснювальна записка до звіту про виконання Державного бюджету України за 2014 рік

66. Развитие бюджетного федерализма: международный опыт и российская практика. [За ред. Мигара де Сильвы, Г. Курляндской.]. – М.: Весь мир.

67. Рева, Т. М. Місцеві фінанси [Текст] : навчальний посібник / Т. М. Рева, К. Ф. Ковальчук, Н. В. Кучкова. – К. : Центр учбової літератури, 2007

68. Річна фінансова звітність про виконання Державного, місцевих, зведеного бюджетів України за 2005–2010 рр. Офіційний сайт Комітету Верховної

Ради України з питань бюджету. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://budget.rada.gov.ua>.

69. Санто Б. Теорія економічного розвитку. Дослідження підприємницького капіталу, кредиту та процента / Б. Санто ; пер з нім. – М. : Прогрес, 1982.

70. Сивульська Н. М. Виконання місцевих бюджетів України Автореф. дис. канд. екон. наук : 08.04.01 / Київський національний економічний ун-т. — К., 2004.

71. Слухай С.В. Формування доходів місцевих бюджетів у контексті трансформації податкової системи бюджетів / С.В. Слухай, Н.Я. Здерка // Фінанси України. — 2006. — № 5

72. Стаття “Хто виграє від підвищення тарифів”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/columns/2015/03/4/532133/>

73. Стаття “Чи бути в Бюджеті-2015 децентралізації?”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slovoidilo.ua/articles/6675/2014-12-30/byt-li-v-byudzhete-2015-decentralizacii.html>

74. Стаття “Яресько: бюджетна децентралізація – це не додаткові субвенції із збереженням “схем”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2015/01/16/521924/>

75. Стаття «2015-рік реформ. Децентралізація. Проміжні результати та плани на 2016»

76. Сунцова, О. О. Місцеві фінанси / О. О. Сунцова. – К.: ЦУЛ, 2005

77. Теорія та практика державного управління. – Вип. 3 (46)

78. Тимченко Л.Д. «Особливості формування податкових систем у країнах Центральної та Східної Європи» / Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2013. – №2 (41).

79. Томарева-Патлахова В.В. Напрямки реалізації міжбюджетних відносин в Україні/ В.В. Томарева-Патлахова//Серія: Економіка та підприємництво. – 2012. – № 5 (68).

80. Тулай О. І. Зарубіжний досвід функціонування місцевих бюджетів та можливість його імплементації у вітчизняну практику [Електронний ресурс] / О. І.

Тулай. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/knp/121/knp121_93-97.pdf

81. Хімченко С.М. «Джерела збільшення доходів місцевих бюджетів» / С.М. Хімченко. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sevntu.com.ua>.

82. Чабан Я. І. Світовий досвід фінансування соціально-економічного розвитку області за рахунок податкових надходжень / Я. І. Чабан // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук. праць. – 2012. – № 18.

83. Чугунов І. Бюджет у складі бюджетної системи Росії в кінці XIX - на початку XX ст. // Економіка України 2001 р. - № 11.

84. Чугунов І.Я. Теоретичні основи системи бюджетного регулювання: Навч. посіб. / Ігор Якович Чугунов – К.: Науково-дослідний фінансовий інститут, Національний університет "Києво-могилянська академія", 2005 .

85. Швець В. Про принципи удосконалення системи міжбюджетних відносин в Україні // Економіка України, 2014, №3.

86. Щомісячний моніторинг основних індикаторів бюджетної системи України / [Електронний ресурс]. Ін-т бюджету та соціально-економічних досліджень. — Режим доступу : www.ibser.org.ua

87. Юрій С. М. Суть місцевих бюджетів та їх вплив на соціально-економічний розвиток регіону [Електронний ресурс] / С. М. Юрій, М. В. Ключевська
Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpen/2011_7/35SMB.pdf. – Назва з екрана.

88. Юрченко О.М., Голишевська Л.В. Роль місцевих бюджетів в економічному розвитку адміністративно- територіальних одиниць

89. Ярошенко І. В. Аналіз соціально-економічного розвитку проблемних регіонів країн Європейського союзу.